

"Radio Wolna Europa w walce z komunizmem"

There are no translations available
 W ramach obchodów 20. Rocznicy Odzyskania Wolności i Upadku Komunizmu w Europie Środkowej odbyła się konferencja zatytułowana "Radio Wolna Europa w walce z komunizmem". Patronat objął Marszałek Sejmu Bronisław Komorowski. Organizatorami byli Stowarzyszenie Wolnego Słowa z Sekcją RWE i Europejskie Centrum Solidarności. więcej...
 W ramach obchodów 20. Rocznicy Odzyskania Wolności i Upadku Komunizmu w Europie Środkowej odbyła się w dn. 6-7.11.2009 w Warszawie konferencja zatytułowana "Radio Wolna Europa w walce z komunizmem". Patronat objął Marszałek Sejmu Bronisław Komorowski. Organizatorami byli Stowarzyszenie Wolnego Słowa z Sekcją RWE i Europejskie Centrum Solidarności.

Konferencję otworzył prezes SWS Wojciech Borowik. Bronisława Komorowskiego, patrona konferencji, reprezentował wicemarszałek Sejmu Stefan Niesiołowski. [Tekst przesłania Bronisława Komorowskiego czytaj] Przesłanie do organizatorów i uczestników konferencji ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bohdana Zdrojewskiego odczytał dyrektor generalny MKiDN Piotr Dmochowski-Lipski, były korespondent RWE w Nowym Jorku. [Tekst przesłania min. Zdrojewskiego czytaj] Ambasadę Stanów Zjednoczonych w Warszawie reprezentował Daniel Sainz, radca ds. politycznych. [Tekst wystąpienia D.Sainza czytaj]

Kliknij jedno ze zdjęć aby obejrzeć galerię fotografii z konferencji. Fot. Andrzej Marat

Pierwszy dzień obrad w Domu Polonii otworzyły relacje świadków. O znaczeniu wolnego słowa w okresie zimnej wojny mówili kolejno: Jacek Fedorowicz, publicysta i satyryk; Mirosław Chojecki, członek KORu i twórca wydawnictwa NOVA, obecnie prezes honorowy SWS; Zbigniew Gluza, szef Ośrodka Karta.

Po tych wystąpieniach - nieraz bardzo emocjonalnych, ale czasem i humorystycznych [posłuchaj felietonu Jacka Fedorowicza 11'17] -

rozpoczęła się seria wypowiedzi teoretycznych w formie referatów.

O niepodległościowym etosie zespołu polskiej rozgłośni RWE w pierwszym okresie jej istnienia mówił prof. Rafał Habielski, prasoznawca, historyk z Instytutu Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego.

Kolejnym punktem był dwugłos o znaczeniu audycji z relacjami Józefa Światły, zbiegłego na Zachód w końcu 1953 r. wysokiego funkcjonariusza Urzędu Bezpieczeństwa. O tym jak Światło trafił na antenę RWE mówił były dyrektor Radia w latach 80. i badacz historii RWE A. Ross Johnson. przeczytaj O skutkach tych audycji w Polsce, w których ujawnione zostały kulisy działania aparatu władzy PRL, mówił natomiast prof. Andrzej Paczkowski, historyk, członek kolegium IPN, autor biografii J. Światły. Oddziaływały one, jak przypominał, na szerokie grono słuchaczy nie tylko w okresie bezpośrednio poprzedzającym polski Październik, ale również w okresie stanu wojennego, kiedy kilka podziemnych oficyn zdecydowało się na wydanie jego relacji. W ten sposób zbiegły funkcjonariusz wszedł niejako ponownie na "polityczną arenę", przyczyniając się po raz wtóry do delegitymizacji systemu. video

Oddziaływaniu RWE na aparat władzy komunistycznej w różnych okresach PRL poświęcony był referat prof. Jane Curry z Santa Clara University w Kalifornii. Ponieważ prof. Curry nie mogła osobiście przybyć do Warszawy referat został odczytany przez Wojciecha Stockingera, spikera RWE. [Referat prof. Curry przeczytaj]

O tym jakie miejsce zajmowało Radio Wolna Europa w polityce amerykańskiej, zwłaszcza w latach 80., mówił prof. Krzysztof Michałek, historyk, amerykańista, pracownik Instytutu Historycznego UW.

Andrzej Krzczunowicz wieloletni pracownik RWE (1954-1988), w l. 80. wicedyrektor Rozgłośni Polskiej, omówił stanowisko Radia wobec przełomowych wydarzeń w kraju.

Pierwszy dzień obrad zakończyło wystąpienie Konrada Tatarowskiego, dziennikarza RWE a obecnie adiunkta w Katedrze Dziennikarstwa Uniwersytetu Łódzkiego. Mówił on o postawie Jana Nowaka-Jeziorańskiego wobec komunizmu i o zmieniającej się taktyce walki z systemem, jaką Rozgłośnia pod

jego kierownictwem przyjmowała. Była to - zwłaszcza po Październiku - taktyka nastawiona na tzw. gradualizm, a więc zakładająca, że pewne zmiany systemu są mimo wszystko możliwe. Kolidowało to niekiedy z antykomunistycznym wizerunkiem Rozgłośni oraz nastawieniem pewnej części zespołu. Pozwalało jednak na bardziej elastyczne reagowanie na zmiany zachodzące w kraju. czytaj tekst

Drugi dzień obrad w Domu Literatury otworzył referat Lechosława Gawlikowskiego, zastępcy dyrektora Rozgłośni Polski, który omówił miejsce i rolę audycji muzycznych w programie RWE. Amerykanie przykładali dużą wagę do tego typu audycji, wierząc w "rozbrajające" oddziaływanie masowej kultury Zachodu. Jak pokazywały badania, wśród polskich słuchaczy cieszyły się one jednak stosunkowo mniejszą popularnością niż w innych krajach.

W kolejnym wystąpieniu Jeremi Sadowski podjął temat zmian strategii programowej polskiej rozgłośni po powstaniu opozycji demokratycznej, które zbiegły się ze zmianą pokoleniową w zespole.

Jedną z konkretnych zasług Rozgłośni Polskiej RWE było upomnienie się o tysiące Polaków więzionych do połowy lat 50 w ZSRR. Medialna akcja rozpoczęta przez RWE i podjęta później w okresie tzw. odwilży w kraju, doprowadziła do uwolnienia ponad 200 tysięcy osób. Na ten temat mówiła Krystyna Miłotwska, w latach 1969-1994 dziennikarka RWE, redagowała m.in. audycję "Polacy Rosji".

W oczekiwanym przez publiczność wystąpieniu Leopold Unger wspominał swoje kontakty z polską rozgłośnią w Monachium. Podkreślił też konieczność podjęcia systematycznych badań nad historią RWE, podobnie jak prowadzone są badania nad paryską "Kulturą". Oto fragment wystąpienia znakomitego publicyście "Kultury" i RWE na ten temat. (7'18)

Andrzej Borzym zreferował następnie jakie miejsce w polityce amerykańskiej oraz w programie RWE zajmowała integracja europejska. Problematyka ta była cały czas obecna w programie polskiej rozgłośni, choć nie należała do dominujących. przeczytaj tekst

O znaczeniu prasy podziemnej w programie polskiej rozgłośni i organizacji działu niezależnych wydawnictw w RWE mówił dr Marek Chamot z Instytut Kulturoznawstwa i Filozofii w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy.

Kończącym akcentem konferencji była dyskusja panelowa zatytułowana: "Znaczenie RWE dla upadku komunizmu w Polsce - spojrzenie po latach." Wzięli w niej udział: prof. Andrzej Friszke, Waldemar Kuczyński, Lechosław Gawlikowski i A. Ross Johnson a prowadził Jeremi Sadowski. W opinii Waldemara Kuczyńskiego RWE było "tłem", jednym z wielu zewnętrznych czynników, które przyczyniły się do upadku komunizmu obok postawy Jana Pawła II, działań Gorbaczowa i Reagana. Zdaniem prof. Andrzeja Friszke natomiast można wskazać wiele przykładów gdy RWE bezpośrednio oddziaływało na zmiany w Polsce. Poniżej zapis wystąpienia prof. Friszke (28'31).

Wśród gości i uczestników konferencji byli m.in.: prof. Iwona Hofman z UMCS w Lublinie, Stefan Bratkowski, Jacek Szymanderski, Leszek Moczulski, dr Mirosław Supruniuk, dyr. Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu i Muzeum Emigracji a także koleżanki i koledzy z zespołu polskiej rozgłośni.

Umieszczenie konferencji poświęconej Radiu Wolna Europa w programie obchodów rocznicy odzyskania wolności i upadku komunizmu koordynowanych przez komitet powołany przez premiera RP było, jak sądzimy, wyrazem uznania roli jaką Radio odegrało we wspólnej z opozycją w kraju walce o suwerenną i demokratyczną Polskę. Dodatkową formą uznania dla Radia i jego pracowników było objęcie patronatu nad nią przez Marszałka Sejmu.

Z inicjatywą konferencji wyszli dawni pracownicy Rozgłośni Polskiej Andrzej Borzym i Jeremi Sadowski. Intencją organizatorów było wskazanie niektórych obszarów konkretnego oddziaływania Radia Wolna Europa w różnych fazach zimnej wojny - na wydarzenia polityczne, na rozmaite środowiska. [zob. ulotka konferencji] Chodziło przy tym o dwa spojrzenia: od zewnątrz, słuchaczy i historyków, oraz od wewnątrz, dziennikarzy RWE, którzy przygotowywali programy. W jakiej mierze się to udało muszą ocenić inni. Jedno wydaje się pewne: aby zbadać, opisać i przekazać kolejnym pokoleniom wiedzę o Rozgłośni potrzebne są dalsze podobne inicjatywy, co podkreślano również w wystąpieniach na konferencji.

Patronat medialny nad konferencją objęło Polskie Radio. Poza bieżącymi relacjami na stronie internetowej PR ukazać się mają materiały z konferencji. Była to już druga konferencja naukowa poświęcona RWE

zorganizowana przez Stowarzyszenie Wolnego Słowa. Poprzednia - "Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej" - odbyła się 30.11.-1.12.2007 r. w Warszawie. [czytaj relację](#)